

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО: ТЕОРЕТИЧНИЙ, ПРАВОВИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Ю. Маринич

студентка 1 курсу

Науковий керівник: *І. В. Кравець*,

кандидат економічних наук, старший викладач

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено теоретичні і правові основи публічно-приватного партнерства в системі економічних відносин, окреслення перспективи використання механізму публічно-приватного партнерства з метою покращення соціально-економічного стану країни, аналіз переваг і проблем публічно-приватного партнерства, розробка шляхів щодо їх вирішення.

Ключові слова: публічно-приватного партнерства, правовий аспект, державний сектор, приватний сектор.

Сьогодні, в умовах інтелектуалізації і глобалізації економіки, розвиток будь-якої галузі національного господарства залежить від інтелектуального і фінансового потенціалу підприємств. Фінансування багатьох проєктів, які мають високий інтелектуальний потенціал не відбувається за причини недостатності чи відсутності грошових коштів. Одним з основних каналів розширення фінансових ресурсів й мобілізації необхідних коштів для розвитку економіки може стати публічно-приватне партнерство (ППП).

Дослідження теоретичних та практичних положень організації та фінансування механізмів публічно-приватного партнерства знайшли своє відображення в роботах зарубіжних та українських науковців:

І. В. Богдана, В. Г. Варнавського, О. М. Вінника, В. М. Гейця, Р. С. Грінберга, В. В. Гуменюка, О. М. Гуриненко, М. А. Дерябіної, А. Зельднера, Т. І. Єфименко, І. В. Запатріної, І. В. Іголкіна, В. В. Івантера, М. В. Клінової, І. І. Смотрицької, К. В. Павлюк, О. В. Мартякової, Є. Л. Черевикова та інших дослідників.

Публічно-приватне партнерство – це взаємодія держави і бізнесу (одного або декількох) відносно фінансування та управління спеціальними державними або комунальними установами в різних сферах діяльності. Є складною фінансовою і юридичною угодою. Сутність ППП полягає в залученні приватного партнера державними органами та органами місцевого самоврядування з метою проектування, фінансування, будівництва, реконструкції, модернізації, обслуговування, експлуатації об'єктів державної або комунальної власності на умовах розподілу ризику, відповідальності та прибутку у формі договору.

Публічно-приватне партнерство є універсальним механізмом, що дозволяє реалізувати потенціал приватнопідприємницької ініціативи, зберігаючи при цьому контрольні та регулюючі функції держави в соціально значущих секторах економіки. При цьому на відміну від приватизації як форми передачі державної (муніципальної) власності у власність юридичних і фізичних осіб, партнерство дозволяє зберігати право власності за державою (місцевим самоврядуванням), хоча при цьому в рамках державної (муніципальної) власності відбуваються істотні інституціональні перетворення, що дозволяє розширити участь приватного бізнесу у виконанні частини соціальних, економічних, організаційних, управлінських та інших функцій держави та місцевого самоврядування.

Вперше ППП з'явилося в 1992 році у Великобританії завдяки Джону Мейджору, який запропонував так звану «приватну фінансову ініціативу». Розвиток ППП в Україні офіційно почав свій відлік тільки в 2010 році, з прийняттям Закону України «Про державно-приватне партнерство». Згідно статей даного закону до основних принципів ППП належать:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;
- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- забезпечення вищої ефективності діяльності, ніж у разі здійснення такої діяльності державним партнером без залучення приватного партнера.

Зараз в Україні можна простежити 243 проекти схожих на публічно-приватне партнерство. З них 210 на умовах договорів концесії, в той час, як тільки 33 на умовах договорів про спільну діяльність. Найбільшими сферами, де використовується такий вид партнерства, є обробка відходів (47,7%) та водопостачання (32,5%). Решта займають транспортна інфраструктура (7,0%); рекреація, культура, спорт і нерухомість (1,2%); виробництво теплової та електричної енергії (4,9%) та інші сфери (7,4%). Застосування публічно-приватного партнерства планується ще на 321 об'єктах. З них 105 об'єктів водопостачання, 51 – виробництво енергії, по 32 об'єкта у сферах рекреації, культури і спорту, обробки відходів і 4 об'єкти у сфері охорони здоров'я. Для порівняння: у Великобританії зараз реалізується 550 таких проектів на суму понад 56 млрд. євро [6].

Україна має великий потенціал для розвитку різних форм публічно-приватного партнерства. Принципові

суспільні зміни останніх двох років супроводжувалися як зростанням ролі інститутів громадянського суспільства, так і, на жаль, проблемами державного управління на тлі воєнних подій і соціально-економічних негараздів. Тобто реальне партнерство зараз все більш передбачає консенсус трьох суб'єктів: державних установ, громадських організацій та приватного бізнесу. Застосування механізму публічно-приватного партнерства у сфері комунального обслуговування та соціальної інфраструктури є рішенням, яке має багато переваг, але залишається складним для реалізації і розвитку впродовж тривалого часу (табл. 1)

Таблиця 1

Переваги ППП для державного та приватного сектора

<i>Переваги ППП для державного партнера</i>	<i>Переваги ППП для приватного партнера</i>
Активізація інвестиційної структури	Прибуток
Ефективне управління майном	Доступ до нових сфер бізнесу
Збереження та створення робочих місць	Додаткові гарантії повернення інвестицій
Скорочення витрат на надання послуг	Отримання кредитів під державні гарантії
Економія фінансових ресурсів	Підвищення ефективності витрат
Соціальний аспект	Ефективне використання комерційних можливостей

Переваги від впровадження проектів з публічно-приватного партнерства:

- підвищення якості надаваних населенню послуг, віднесених до компетенції держави;
- втілення в життя великих інфраструктурних проектів, які не змогли б бути реалізовані в найближчому досяжному майбутньому з тих чи інших підстав;
- допомога у найбільш вигідній реалізації і розвитку об'єктів державного майна;

- зменшення податкового тягаря, надання пільг та преференцій для бізнесу;
- збереження державного контролю над активами, сприяння появі можливості успішно використовувати досвід, навички та професіоналізм приватного бізнесу;
- створення сприятливого середовища для появи різного роду форм новаторства та інновацій;
- активізація бізнес-процесів у суспільстві, стимулювання підприємницького мислення в галузі пошуку нових і перспективних методів взаємодії;
- сприяння впровадженню передових принципів управління в органах державної і муніципальної влади;
- сприяння розвитку діалогу між владою і бізнесом у всіляких сферах.

Прискорення реалізації проектів, ППП сприяє модернізації економіки країни, розвитку інфраструктури і швидкому впровадженню нових технологій. При реалізації проектів, які зосереджені на якості послуг, краще враховується попит і швидше відбувається адаптація до нього. Не зважаючи на низку позитивних моментів, при здійсненні ППП, існують і певні *проблеми*, основними з яких є:

- недосконалість правового поля для реалізації проектів ППП;
- затяжний характер прийняття рішень державним сектором;
- нестача ефективних інструментів залучення довгострокового фінансування проектів ППП;
- ліміт фінансування проектів, що є обмеженням для регіональних проектів;
- гарантії прав приватних партнерів не розповсюджуються на випадок змін законодавства з питань стандартів якості товарів/послуг, податкового, валютного, митного законодавства, законодавства з питань

ліцензування та іншого законодавства, що регулює правовідносини, в яких не діють принципи рівності сторін (державного та приватного партнерів);

- надмірне регулювання здійснення ППП з боку публічної влади;

- відсутність відповідної інституційної інфраструктури (підготовка, відбір, моніторинг ППП), недостатній професіоналізм публічної влади (система державної підтримки, критерії відбору проектів, оцінка пропозицій, нерозвиненість механізмів і договірної бази тощо);

- відсутність громадського (суспільного) контролю.

Вважаємо, що вирішенню проблем стосовно функціонування ППП в Україні сприятиме:

- 1) пошук оптимальних варіантів співробітництва, забезпечення прозорості і публічності;

- 2) розвиток нормативної бази, обговорення, удосконалення механізму управління програмою розвитку ППП державним органом, розробка методичних матеріалів з фінансового управління проектами ППП з урахуванням української специфіки;

- 3) проведення курсів підвищення кваліфікації, тренінгів, круглих столів, розробка планів розвитку інфраструктури ППП, проведення моніторингу реалізації проектів ППП, активні кампанії СМІ, податкові пільги, запобігання політичного впливу, підготовка та реалізація прозорих конкурсних умов.

Враховуючи власний та міжнародний досвід, застосування публічно-приватного партнерства в Україні надасть багато вигід як державному так і приватному сектору, а відтоді і покращить соціально-економічний стан нашої держави. Україна зробила досить суттєві кроки в напрямку застосування публічно-приватного партнерства. Але для того, щоб надати відчутного імпульсу для

залучення інвестицій в інфраструктурні проекти, необхідно запровадити серію економічних, фінансових, правових та інституційних зрушень.

Список використаних джерел:

1. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: Практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу. / С. Грищенко– К., ФОП Москаленко О. М., 2011. – 140 с.

2. Запатрина І. В. Публічно-приватне партнерство в Україні: перспективи застосування для реалізації інфраструктурних проектів і надання публічних послуг / І. В. Запатрина // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 4. – С. 62–86.

3. Островський І. А. Публічно-приватне партнерство як соціальна інновація: переваги та ризики / І. А. Островський, Б. Ю. Юхнов, С. І. Штефан // Ефективна економіка. – 2016. – № 5. С. 16–18.

4. Пашковська Т. Особливості ППП в Україні: реалії та перспективи / Т. Пашковська // Юридична газета. –2007. – № 16 – С. 2–3.

5. Про державно-приватне партнерство: закон України від 01.07.2010 р. №2404-VI, [Електронний ресурс] . – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>.

6. Публічно-приватне партнерство: Україна і світовий досвід / О. Пуха та ін.// Протокол: юридичний інтернет-ресурс. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://protokol.com.ua/ua/publicchno_privatne_partnerstvo_ukraina_i_svitoviy_dosvid/.